

GAZETA LWOWSKA

DZIENNIK DLA DYSTRYKTU GALICYJSKIEGO

Nr. 55 — Rok 133 (4)

Niedziela, 5 — poniedziałek, 6 marca 1944 r.

DZIŚ: Euzebiusza
JUTRO: Wiktor

Nalot terrorystyczny na Rzym

Ataki bolszewickie załamują się w ogniu obronnym

Naczelna Komenda Niemieckich Sił Zbrojnych komunikuje z GŁÓWNEJ KWATERY FÜHRERA w dniu 4 marca:

Samoloty bojowe i bliskiego wsparcia zatopiły w cieśninie Kerczu dwa załadowane promy nieprzyjacielskie i uszkodziły kilka innych. Ataki na punkty wylądowania na bolszewickim przyczółku desantowym spowodowały silne pożary.

W rejonie Krzywego Rogu załamały się liczne silne ataki bolszewickie. W jednym miejscu włamała na południe od miasta toczą się jeszcze walki.

Formacje samolotów bliskiego wsparcia kilkakrotnie z dobrym skutkiem atakowały bolszewickie skupienia wojsk na obszarze Szepetówki. W tymże rejonie i na południe od błot Prypeci odparto przy ożywionej lokalnej działalności bojowej nieprzyjacielskie wypadki zwiadowcze.

Pomiędzy Berezyną i Dnieprem i na północ od Rogaczewa załamały się wśród wysokich strat dla nieprzyjaciela kilkakrotne ataki bolszewickie.

Na południowy wschód od Witebska wojska nasze utrzymały swe pozycje chociaż bolszewicy atakowali kilkakrotnie przy wsparciu czołgów i samolotów bliskiego wsparcia. Oczyszczono kilka włamań i zniszczono 14 czołgów nieprzyjacielskich.

Na północny zachód od Nowła i południowy wschód od Pskowa ostabła gwałtowność ataków nieprzyjacielskich. Natomiast nad Narwą bolszewicy kontynuowali swe uporczywe próby przełamania. Kilka miejsc włamań w kontrataku oczyszczono i zwięzono.

Atak słabszej formacji bolszewickich samolotów torpedowych na konwój niemiecki u północnego wybrzeża Norwegii pozostał bez skutku. Samoloty myśliwskie ochrony konwoju zestrzeliły 3, a artyleria pokładowa przeciwlotnicza 2 samoloty nieprzyjacielskie.

Na przyczółku desantowym Nettuno we własnych wypadach zdobyto na południowy zachód od Aprilii i południowy zachód od Ciserna kilka wzgórz. Kontrataki nieprzyjacielskie na nowo zdobyte linie odparto w gwałtownych walkach. Z frontu południowego zameldowano tylko obustronną działalność oddziałów wypadkowych i zwiadowczą.

Silne formacje terrorystyczne samolotów północno-amerykańskich zaatakowały w dniu wczorajszym rejon miejski Rzymu. Szkoły o charakterze wojsko-

wym są nieznaczne. Powstały wielkie straty wśród ludności cywilnej. Podczas tych ataków artyleria przeciwlotnicza i samoloty myśliwskie zestrzeliły 15 samolotów nieprzyjacielskich.

Formacje bombowców północno-amerykańskich wtargnęły w południowych godzinach dnia wczorajszego pod silną ochroną myśliwców i przy gęstym zachmurzeniu na rejon wybrzeża Niemiec północnych. Z dala od

siebie rozrzucone bomby spowodowały szkody w rejonach mieszkalnych kilku miejscowości i gminach wiejskich.

Siłły obrony przeciwlotniczej lotnictwa i marynarki wojennej zniszczyły 21 samolotów nieprzyjacielskich.

Nieprzyjacielskie samoloty nękające zrzuciły nocy ubiegłej bomby na zachodni i północno-zachodni rejon Niemiec.

Protest papieża

„Osservatore Romano” o nalocie na Watykan

RZYM, 4. 3. — Sekretarz stanu kardynał Maglione wręczył we czwar tek — jak donosi rzymskie radio — dyplomatycznym przedstawicielom akredytowanym przy stolicy Apostolskiej odpis protestu wniesionego przez Papieża Piusa XII przeciwko zniszczeniu opactwa w Monte Casino przez Anglo-Amerykanów. Również przez radio watykańskie podany został protest papieża na zarządzenie kardynała sekretarza stanu do odczytania w różnych językach.

RZYM, 4. 3. — Urzędowe pismo Watykanu „Osservatore Romano” pisze o ataku bombowym na papieskie obszary w środę:

„Musimy ponownie wskazać na powagę tych ataków, ataków na miejsce, które nie tylko pozbawione jest wszelkiego wojskowego znaczenia, lecz leży także w najbliższym sąsiedztwie bazyliki papieża i państwa watykańskiego, a zatem neutralnego i suwerennego państwa którego skterytorialność potwierdzona została w uroczystych umowach. Zaprawdę jest trudno odgadnąć jakie cele mieli atakujący lotnicy, chyba jedynie, aby szerzyć jeszcze więcej postrachu między ludnością i ze zwykłą niegrzecznością odpowiedzieć na powtarzane gorące apele papieża w obronie Wiecznego Miasta, miasta, które jest jedynym i niezrównanym dla politycznego i kulturalnego rozwoju rodzaju ludzkiego i które już od blisko 20 stuleci jest ośrodkiem i macierzą chrześcijaństwa, jak to oświadczył w ubiegłym tygodniu papież.

Ubolewać należy ponownie z powodu otwartej obrazy dla Miasta Watykańskiego. Wiele odłamków znalazło w samym mieście, a przecież nowoczesna technika dysponuje środkami umożliwiającymi nawet w nocy ustalenie obranych celów. Dochodzą do tego jeszcze zbyt częste prze-

loty nad samym miastem naruszające w sposób jaskrawy międzynarodowe traktaty. Nie przyczynia się to w najmniejszej mierze do zniwelowania konfliktu, lecz doprowadza do niebezpiecznych zbrodni, których smutne następstwa pewnego dnia obciążą muszą odpowiedzialnych.

Przygębający sen

Publicysta angielski o polityce Churchilla

GENEWA, 4. 3. — Publicysta angielski Alastair Forde pisze w dzienniku „Daily Mail” m. in.:

Krytyczne komentarze odnośnie do kierownictwa operacji wojskowych po stronie alianckiej w ostatnich dniach nieco osłabły, ponieważ zadowolony krytycy otrzymali odpowiedź od Churchilla w Izbie Gmin, „podczas gdy krytycy amatorzy zostali również zmuszeni do milczenia ciężkimi ciosami lotniczą niemieckiego, wymierzonymi w ich wygodne fotelki”.

To co było naprawdę ważne w debacie w Izbie Gmin w ostatnim tygodniu, pisze dalej Forde, obracało się dookoła dyskusji nad brytyjską polityką zagraniczną. Każdy oczekiwał od Churchilla, iż usłyszy autorytatywne oświadczenia w sprawie alianckich celów wojennych. Na nieszczerście jednak Churchill ograniczył się do potwierdzenia wiadomości, iż trzeba się liczyć z zaliczeniem „Karty Atlantycznej do rzędu ofiar wojny”. Mowa Churchilla w tej części, która zajmuje się polityką zagraniczną, była godna uwagi zarówno z powodu swej powściągliwości, jak i z powodu tego, czego premier nie powiedział.

Ani Churchill, ani Eden w swych mowach w Izbie Gmin nie mieli nic do powiedzenia odnośnie do Turcji. Stosunek Angli do Turcji znajduje się w obecnej chwili „w stanie kryzysu pierwszego rzędu”. Jest to sprawa, o której każdy w Europie otwarcie mówi i pisze, tylko nie Anglitzy.

W dalszym ciągu pisze Forde dosłownie: „Kiedy Churchill mówił o stanie przymierza trzech mocarstw i powiedział na ten temat że od Teheranu nie stracono na terenie, miałem niesamowity sen. Ujrzałem wielki balon powietrzny, a w jego koszu Stalina, Roosevelta i Churchilla. Balon był pędzony tu i tam, ponie-

LUBLIN, 4. 3. — Mieszkańcy gminy Izbica w okręgu Lublin wystosowali na ręce Generalnego Gubernatora dra Franka depezę następującej treści:

Ludność miejscowa narażona na częste napady band bolszewickich odczuwa odrazę wobec bolszewizmu, jako niebezpieczeństwa grożącego światu. Każdy mieszkaniec gminy Izbica uważa za swoje zadanie i obowiązek współdziałania, każdy na swoim posterunku, celem odwrócenia tego niebezpieczeństwa.

Kupcy Lublina, zjednoczeni w Powiatowej Grupie Handel uchwalili następującą rezolucję i podali ją do wiadomości centranych władz w Krakowie:

Dowiedzieliśmy się o manifestacjach przeciw bolszewizmowi, odbywających się w całej Europie. Jeżeli tego rodzaju manifestacje odbywają się w krajach tak daleko położonych od Związku Sowieckiego, to o ileż więcej powodów mamy my, zamieszkali na obszarze tak blisko położonym Związku Sowieckiego, do wzięcia udziału w walce przeciwko bolszewikom. W razie gdyby bolszewizm wtargnął do naszego kraju, wówczas

oznaczałoby to zagładę dla nas wszystkich. Nasze sklepy zos. alyby zniszczone, nasze majątki popadłyby pod konfiskatę. Natomiast my sami oraz nasze rodziny zostalibyśmy skazani na nędzę.

Przed takim strasznym losem mogą nas ochronić tylko namięckie siły zbrojne. My zaś pragniemy współpracować wszędzie, gdzie tylko możemy być użyteczni, celem oddalenia klęski bolszewizacji o naszego kraju i innych krajów Europy.

Przemowa Laval

PARYŻ, 4. 3. — Z okazji przyjęcia przewodniczących francuskich izb rzemieślniczych wygłosił szef rządu Laval przemówienie, w którym powiedział, że niemiecka armia nie może być pobita, ponieważ rozporządza znacznymi rezerwami. Dalej Laval poruszył w sposób krótki sprawę dysydentów i oświadczył, że ci, którzy opuścili kraj, wniosą w razie zwycięstwa Aliantów bolszewizm. To, co się rozegrało w Algierze, jest tylko przygrywką tego, czego się należy spodziewać we Francji. W końcu Laval powiedział, że dokłada starań, aby spróbować uratować życie francuskiego co się jeszcze da.

Gratulacje dla Mandżukuo

GŁÓWNA KWATERA FÜHRERA, 4. 3. — Führer przesłał Jego Cesarzkiej Mości cesarzowi Mandżukuo z okazji wczorajszej uroczystości święta narodowego depezę z życzeniami, utrzymaną w serdecznych słowach.

Oczekiwanie nie spełniają się

SZTOKHOLM, 4. 3. — Jest ostentacyjnie widocznym, iż wobec opuszczenia Turcji przez brytyjską misję wojskową bez osiągnięcia rezultatów, żywione optymistyczne oczekiwania, wynikające z konferencji w Kairze oraz z rozmów w Ankarze nie spełniły się, tak pisze konserwatywny angielski tygodnik „Truth”. Jakkolwiek aliancy przywódcy nie oczekiwali od Turcji, że przystąpi ona do wojny, to przecięt mieli oni nadzieję, że Turcja odstąpi do dyspozycji bazy na urządzenie lotnisk „dla spodziewanego ataku na Europę”.

Odwieczny wróg Hiszpanii

MADRYT, 4. 3. — Sprawozdawca agencji hiszpańskiej „Efe”, Penella de Silva, zwraca się do ambasadora brytyjskiego w Madrycie, sir Samuela Hoare, przedstawiając mu całe zakłamanie anglo-amerykańskich ataków, skierowanych przeciwko neutralności Hiszpanii. Pisze on m. in., że Anglia najniżej posiada prawo do mówienia o neutralności. Nigdzie nie uwydatnia się to tak wyraźnie jak w Ameryce Południowej, że Wielka Brytania zalicza się do odwiecznych wrogów Hiszpanii.

przeciwko Hiszpanii, łączność utrzymywana przez pośredników angielskich z emigrantami sowiecko-hiszpańskimi wskazuje na to, że Wielka Brytania zna i uznaje tajny pakt zawarty z Unią Sowiecką. Innymi więc słowy zamierza Anglia wydać również i Hiszpanię w ręce Stalina jako „nagrodę” za pomoc jego we walce przeciw Niemcom. Nie jest to już żadną tajemnicą, że pewna klauzula tego paktu tajnego mówi o gotowości Angli do oddania Gibraltaru Hiszpanii pozostającej pod wpływami Moskwy.

Głos dnia

„Daily Mail” donosząc z Waszyngtonu, że z okazji 26 rocznicy istnienia armii czerwonej wydał tamtejszy ambasador sowiecki raut, wyraża się, że „żaden plutokrata, żaden milioner ani też żaden dyplomata pozostający na wygnaniu nie był gospodarzem tego rautu”.

Według dziennika „Daily Mail” w wieczorne tym wzięło udział tysiąc gości, którzy raczyli się coc-

tailami, szampanem i whisky oraz kawiorami i innymi delikatesami. Cały ten wieczór, tak kończy „Daily Mail”, był wszystkim innym, tylko nie świętem dla mas sowieckich. Ambasador ZSRR starał się jednak przynajmniej o to, że na każdym bilecie przy nakryciu umieszczony był z lukru emblemat sowiecki, młot i sierp.

Z 80-ciu alianckich samolotów, które w dwóch falach usunęły zatakować pozycję japońską pod We-wak na Nowej Gwince, zestrzelona japońska artyleria przeciwlotnicza w piątek 8 alianckich samolotów. Reszta lotników alianckich zwróciła się do ucieczki.

Angielskie doki okrętowe są w dalszym ciągu przeciążone pracą, pisze korespondent przemysłowy dziennika „Glasgow Herald”. W obecnej chwili do ich głównych zadań należy odnawianie i ponowne przywracanie do stanu używalności uszkodzonych parowców towarowych. Prace te jednak natrafiają na poważne przeszkody z powodu coraz silniejszego braku sił roboczych.

W miesiącu styczniu i lutym uciekło 1.500 francuskich oficerów i podoficerów z północnej Afryki do hiszpańskiego Marokka. Już przedtem przybyło tam więcej aniżeli 500 Francuzów tych samych stopni służbowych.

Na skutek huraganu panującego w Barcelonie wstrzymana została komunikacja lotnicza. Z powodu powodzi przerwana została komunikacja kolejowa jak i szosowa częściowo w kierunku granicy francuskiej.

Brytyjska służba informacyjna donosi z Canberry, że australijski minister spraw zagranicznych dr. Evatt oświadczył w izbie reprezentantów, iż żadnemu rządowi australijskiemu ani na moment nie przeszłoby przez myśl, aby można oddać po wojnie Nową Brytanię Stanom Zjednoczonym.

Donoszą z Londynu, że arcybiskupowi z Canterbury i Yorku zaproponowali, aby czołowe stanowiska w życiu kościelnym oddawać także kobietom i aby im zezwolić na przemawianie z ambon.

Dziekan katedry św. Pawła w Londynie dr. Inge wyraził się niedawno w swym przemówieniu, iż jest przekonany, że Anglia już nigdy nie podniesie się po tej wojnie do wielkiego państwa przemysłowego. Czasy te ostatecznie już minęły kiedy Anglia przedstawiała wielki i zamierzony naród.

Celem socjalizacji przedsiębiorstw i towarzystw akcyjnych wydał Duce odpowiednią ustawę. W obzernym wstępie i 46-ciu artykułach reguluje ta ustawa stanowisko socjalne robotnika, jak również stanowisko przedsiębiorstw jako życiowo ważnych członków w społecznej rozbudowie gospodarczej oraz jako pierwszorzędne uwarunkowanie prowadzenia wojny, a zatem dla samotrzymania się narodu i państwa.

O ogromie trudności, z którymi muszą poradzić się lotnicy aliancy w czasie natarcia na tereny niemieckie, świadczą m. in. ciekawe szczegóły, które zdołał zebrać w stolicy Rzeszy korespondent agencji „Telepress”:

„Otoż ponad śnieżnymi szczytami Alp rozegrały się w czwartek 24 i w piątek 25 lutego zacęte walki powietrzne. W toku tych starć ponad 100 lotników amerykańskich, próbując się ratować z zestrzelonych planujących samolotów, wyskoczyło na spadochronach. Wylądowali oni wśród nieprzebranych turni skalnych i załamów lodowych we wschodnich Alpach. W okresie zimowym jakakolwiek akcja ratownicza na tym terenie jest całkowicie niemożliwa. Lotnicy amerykańscy znaleźli się więc w obliczu nieuniknionej, strasznej śmierci wskutek zamarznięcia.

Próby zmerzające do uratowania pilotów amerykańskich, przezywających na terenie wschodniego masywu alpejskiego, wśród szczytów docinających do 3-ch a nawet 4.000 metrów wysokości, były początkowo daremne. Śnieg, zalegający zboczami skalnymi na wysokość kilku metrów i oblodzone, nieprzebyte zimne ścieżki ponad przepaściami, udaremniały wszelkie akcje, podejmowane przez niemieckich strzelców górskich i tamtejszych przewodników górskich. Kolumny ratownicze, zapadając się po pierś w masie śnieżnej, niezmoczenie walczyły jednak z białym żywiołem, pragnąc za wszelką cenę dotrzeć do lotników amerykańskich, nad którymi coraz groźniej zawisała biała śmierć. Wskutek gwałtownych burz śnieżnych lotnicy, ratujący się na spadochronach, zostali rozrzućeni na znacznych przestrzeniach Alp Wschodnich. Zdołano stwierdzić, że wśród szczytów czeka na ratunek 114 lotników, ogólne obserwacje dowiodły jednak, że jest to tylko część pilotów amerykańskich, straconych nad Alpami. Większość bowiem spośród nich poniosła bez wątpienia śmierć podczas upadku na skalne i lodowe turnie. Na obszarze objętym akcją ratowniczą, termometr wskazywał stałe temperaturę wahającą się pomiędzy 20 a 30 stopniami poniżej zera.

W ciągu soboty kolumnom ratowniczym udało się dotrzeć do pierwszych pilotów amerykańskich. Na niezmiernych obszarach, pokrytych śniegiem i lodem, odnaleziono i uratowano kilku oficerów i szeregowych lotnictwa amerykańskiego. Byli to ci-

którzy szczęśliwym zbiegiem wypadków, wyskakując na spadochronach, wylądowali w niszczym meco parciach wschodnich Alp. Uratowani piloci byli w stanie zapewnić wyczerpana. Mroz sparanożował do tego stopnia ich członki, że nie mogli się prawie poruszać. Większość z nich cierpiała już na ciężkie odmrożenia.

W czasie badań okazało się, że pewna część tych lotników była po-

raz pierwszy użyta do akcji podczas natarcia na Niemcy. Amerykanie stwierdzili, że przed startem uowodcy aliancy zapewnili ich, iż lot ponad Alpami jest całkowicie bezpieczny, a bowiem w przeciwieństwie do tras natarcia nad Niemcami północno-zachodnimi, w tym właśnie rejonie niemiecka zupełnie niemieckich aparatów myśliwskich. Piloci oświadczyli też jednogłośnie, że byli oni po prostu

przerażeni, kiedy ponad pokrytymi lodem szczytami Alp pojawił się myśliwcy niemiecy i zaczęli się na nich ze wszech stron, jak kruki.

„Stwierdziliśmy wtedy zupełnie głowę, nie wiedząc co robić — opowiada jeden spośród nich. — Niemcy opadli nas ze wszystkich stron i warte też straciliśmy między sobą łączność. Maszyna nasza rozciąła się w kawałki na wysokości 6.000 metrów. Niespodziewanie zobaczyłem przed sobą osiepiającą, białą błyskawicę i poczułem, że lecę. Z ciałną kiedy otworzył się nade mną spadochron, ujrzałem jak białe płatki spadochronow moich kolegów jeden po drugim spadały w kierunku skalnych szczytów. Przypuszczam, że podczas upadku na ziemiowacie zbocza wiewu spośród mych towarzyszy zginęło, a inne porwał nagle dość silny podmuch wiatru i rzucił w dolinę. Podczas lądowania zapadłem się głęboko w śnieg. W chwilę później w pobliżu opadło na spadochronie jeszcze dwóch kolegów. Nie mieliśmy zupełnie z sobą żywności. Podczas nocy marznięliśmy wprost potwornie. Początkowo próbowaliśmy przedzierać się przez śnieg, lecz wkrótce zrozumieliśmy, że wysiłki nasze są daremne.

Po piekle, które zgotowali nam myśliwcy niemieccy, znaleźliśmy się wśród białego piekła Alp. Przez całą noc słyszeliśmy z oddali wołania towarzysza, który widocznie podczas upadku odniósł rany. Słyszeliśmy jego krzyki i wzywania, jednak nie mogliśmy mu przyjść w żaden sposób z pomocą. Nad ranem zamilkł on. Nie słyszeliśmy już jego krzyków, ani też nie ujrzelśmy go nigdy. Nasze kombinony lotnicze zupełnie nie chroniły przed tym potwornym mrozem. Straciliśmy nadzieję, że zdołamy się uratować. Dopiero po 3 dniach przybyli żołnierze niemieccy śpiesząc nam z pomocą i niosąc ratunek.

Turecja odrzuca projekt amerykański

ADANA, 4. 3. — Rząd turecki oddalił prośbę amerykańskiego towarzystwa o zezwolenie na poszukiwanie ropy naftowej w Turcji. Towarzystwo żądało wyłączności dla eksploatacji tureckich pól naftowych na 95 lat oraz na zbudowanie rurociągu ropnego do jednego z tureckich portów. Dochód z tej eksploatacji miał być w równych częściach rozdzielony między Turcję i Amerykę.

CIEKAWOSTKI ZE ŚWIATA

PRZEPASKA BIODER PAPAUA-SÓW. — Jak donosi czungkiński zastępca „Central News” Norinan Soong w swoim raporcie z Nowej Brytanii, „także Amerykanie w uniformie nie mogą znaleźć polowania na papiaćki”. Wszędzie gdzie tylko pojawiają się żołnierze Stanów Zjednoczonych w południowym Pacyfiku rozpoczyna się dzika gonitwa za tego rodzaju rzeźcami, których ceny osiągnęły fantastyczną wysokość. Papiaćki, którzy nigdy dotychczas nie nosili opasek z traw, polapali się, że dla takich przepasek Amerykanie okazują szczególne zainteresowanie, wobec czego wytwarzają w masowej produkcji tego rodzaju „garderobę” na nocną i dzienną zmianę.

Angielscy i australijski osadnicy — tak kończy swoje sprawozdanie — będą mieli trudności po zakończeniu wojny pozyskać dla swoich plantacji robotników z miesięcznym wynagrodzeniem 10 szylingów, gdyż tubylcy zarabiają obecnie 50-krotnie więcej.

NIKOTYNA POWODUJE SIWIZNĘ. — Według najnowszych obserwacji lekarskich, silni palacze zdają się wcześniej siwieć niż osoby niepalące. W przebiegu odnośnych badań okazało się, że te osoby, które do 55-go roku życia albo wogóle nie osiwiwały, albo tylko bardzo mało, były prawie bez wyjątku niepalącymi lub paliły bardzo umiarkowanie. W niektórych wypadkach udało się także stwierdzić że osoby poddawane obserwacji wprawdzie dawniej paliły, jednak już od dawna odzwyczaili się od palenia.

Natomiast stwierdzono z całą pewnością, że silni palacze, o których mówi się popularnie, iż nie wypuszczają papierosa z ust, prawie bez wyjątku odznaczali się silnie posi-

ZŁOŚ SIĘ DO DOSPOWOLNEJ OBRONY PRZECIWOLOTNICZEJ — RATUSZ — I. piętro, pokój 38.

wiałymi włosami. Równocześnie skóra ich przedstawiała się jako biała woskowata tkanka, co pozostaje przypuszczalnie w związku z tym, że wskutek działania zbyt wielkiej dozy nikotyny powstawały skurcze naczyń, co nadawało skorze wygiąd organu pozbawionego dopływu krwi.

INSULINA Z DORSZA. — Nowe badania wykazały, że brzuszne gruczolę wydzielinowe ryb, a szczególnie dorszów, nadają się dobrze do uzyskiwania insuliny. Insulina jest nadzwyczaj pożądanym środkiem leczniczym przeciw cukrzycy. Dotychczas uzyskiwano insulinę wyłącznie z brzusznych gruczolów śluzowych zwierząt ssących. Nowe badania preparatów wydobyczych z ryb wykazały, że insulina rybna jest znacznie trwalsza a sporządzenie jej jest prostsze gdyż brzuszny gruczoł śluzowy ryb zawiera 50—100-krotnie więcej insuliny aniżeli z zwierząt ssących. Przeróbka oplaca się jednak tylko w portach rybackich, gdyż gruczolę muszą być przerabiane w stanie stałym.

ŚNIEG W PORTUGALII. — We czwartek zanotowano w Portugalii najniższą w latach ostatnich temperaturę, jakiej o tej porze roku dotąd nigdy jeszcze nie stwierdzono. Donoszą z Portugalii południowej, jak też i z północnej, że panuje tam mroz dochodzący do 110. W Lizbonie i w różnych innych miejscowościach kraju padał nawet w piątek śnieg, zjawisko o tej porze roku niebywale.

Ku największemu zdumieniu ludności, która nie widziała jeszcze takiego zjawiska w przyrodzie, szczyty gór Wintra pod Lizboną były w piątek zupełnie pokryte śniegiem. W niektórych miejscach powłoka śnieżna osiągnęła grubość 20 cm. Istnieją obawy, że ta fala zimna wesół z uprzednią nosząca wywrze niesłychanie szkodliwy wpływ na żniwa tegoroczne.

Historyczny rozwój „nowej broni”

Zastosowanie rakiet w wojnie

Znany rzeczoznawca wojskowy gen. Hase w artykule p. t. „Rakiety” podaje niezwykle interesujący opis historycznego rozwoju techniki raketowej. Ponieważ problem ten wobec szybkiego rozwoju wszystkich rodzajów broni technicznej w obecnym stadium wojny wzbudza szczególne zainteresowanie, agencja „Telepress” przystacza z wywodów gen. Hase następujące szczegóły:

„Rakiety dla celów ognia sztucznych są bardzo starym wynalazkiem, który prawdopodobnie pojawił się po raz pierwszy w Chinach. Chiny bez wątpienia były także pierwszym krajem, gdzie już około roku 1000 stosowano rakiety do celów praktycznych, przede wszystkim dla ratowania rozbitków. Mianowicie z wybrzeża przy pomocy rakiety wystrzeliwano do statku, który osiadł na mieliźnie, linę i w ten sposób przywracano połączenie pomiędzy wybrzeżem i statkiem.

Wynalazek ten w kilka wieków później przeszedł także do Europy i do dzisiejszego dnia nie przewyższyla go żadna inna metoda. Ponadto rakietę znalazła jeszcze inne zastosowanie, wchodzące w zakres wojskowy z dawien dawna. Wystrzeliwuje się ją w powietrze, tak jak przy ogniu sztucznych i tam rozpada się ona w świecące gwiazdy lub pozostawia w powietrzu mały spadochron, dźwigającą naczynie napełnione masą świecącą dla oświetlenia przedpola na niczyjej ziemi pomiędzy liniami frontowymi.

W nowszych czasach używa się tej metody w lotnictwie celem oświetlenia terenu pod samolotem. Chinczyrzy również zdaje się pierwsi zastosowali raketę jako środek walki. W tym samym czasie, kiedy ta metoda przeniesiona została do Europy, wynaleziono działa, które nalożone prochem oraz kulami wybuchającymi i zapalającymi okazały się bardziej cenne i skuteczne. Wskutek tego zastosowanie rakiety jako środka bojowego poszło w Europie znowu w zapomnienie.

Dopiero w kilka wieków później obudzili je z tego zapomnienia Anglicy, stosując je w czasie swoich wypraw wojennych w Indiach. Anglicy jako pierwsi posłużyli się później w Europie artylerią raketową, a w roku 1807 w czasie podstępnej napaści na Kopenhagę w okresie zupełnego pokoju zrobili z nich bardzo skuteczny użytek. To skłoniło także inne państwa do zajęcia się rakietą jako bronią wojenną. W roku 1859 Francuzi stosowali je skutecznie w Algierze, później Anglicy w Chinach oraz Rosjanie w czasie swych walk na granicy sybirsko-chińskiej. Były to jednak tylko walki kolonialne przeciwko prymitywnym szczenom.

Dla zastosowania w wojnach europejskich skuteczność ówczesnych rakiet była zdaje się zbyt słaba. Wzrastająca skuteczność dział, zwłaszcza gwintowanych, spowodowała, że artyleria raketowa poraz drugi opadła w zapomnienie. Ani w wielkich wojnach europejskich w drugiej połowie XVIII wieku, ani przez cały wiek

XIX, ani też w pierwszej wojnie światowej nie używano rakiety jako broni artyleryjskiej. Dopiero nowoczesna chemia i technika w swoich poszukiwaniach za nowymi zaskakującymi środkami walki obudzili wspólnie raketę do nowego życia. Autor fantastycznych dzieł Hans Dominik w swoich poczynnych powieściach przedstawił rakiety jako mechanizmy napędzające międzyplanetarne okręty przyszłości, mogące dotrywać aż do gwiazd.

Są to naturalnie utopie, a jednak przynajmniej w części przestały już dzisiaj z dawną być nimi. W każdym bądź razie fantastyczne są dzisiaj postępy, jakie poczyniła nowoczesna technika jeżeli chodzi o rakiety.

Podczas gdy przy wystrzale armatnim pocisk wyrzucany bywa z lufy przez ładunek prochu, aby nasępnie dokończył swego biegu dzięki własnej sile ciężenia, to rakietę posiada na spodzie swym silnie przytwierdzony przyrząd napędzający, w którym następują po sobie eksplozje spalinowe, nadające rakiecie coraz to nowy napęd. W ten sposób nabiera rakietka coraz to zwiększającą się szybkość i to tak długo, dopóki nie zużyje się zapas pędny. Teoretycznie więc nieograniczona jest dalekość szrału rakiety. Jest ona praktycznie również tak niesłychanie duża, że błędna wobec niej wszelkie odległości strzałowe nawet największych dział o długiej lufie. Posiada ona jednak granice swej dalekobieżności raz z powodu czynności rozsiawiającej, wzrastającej równocześnie z powiększającą się odległością, a powtóre z tej przyczyny, że waga materiału pędnego, silnie wzrastająca wraz z odległością, idzie na koszt wagi pocisku raketowego oraz jego ładunku

wybuchowego, a więc na koszt jego działania, wskutek czego wynik strzału staje się wreszcie nieracjonalny.

Pierwsi byli Niemcy, którzy w drugiej tej wojnie światowej zastosowali baterie raketowe, czyli słynne owe projektorzy, które każdy z nas podziwiał, widząc je ziejące ogniem na interesujących obrazach wyświetlanych w przeglądzie tygodniowym. Użyte one zostały jako nagły a przez to niesłychanie skuteczny środek bojowy, kiedy rozpoczęła się wojna przeciwko Rosji Sowieckiej. Rzecz zrozumiała, że wszystkie wtedy inne państwa zajęły się zagadnieniem artylerii raketowej. Długo to trwało, a wreszcie posiadali i Sowieci swoje baterie raketowe, owe tak często przytaczane działa salwowe. Ale Niemcy maszerują na czele rozwoju nowoczesnej tej broni, która w porównaniu z baterią dział posiada wielkie swe korzyści, choć nie brak jej także objawów niekorzystnych.

Zasadnicza ich korzyść polega na tym, że w miejsce ciężkiej i z trudnością wyrabianej lufy z lanej stali, potrzebuje bardzo tylko prostej, taniej i łatwo wytwarzanej rury blaszanej lub też nawet połówki rury jako toru poślizgowego, tak, że montować można sześć, a nawet więcej takich rur blaszanych na jednej ławecie, na jednym czołgu lub też na jednym samolocie, z których wyrzuca się rakiety z największą szybkością strzału salwami lub też salwami częściowymi. W ten sposób broń raketowa nadaje się szczególnie do oddawania najsilniejszych ataków ognio- wych w czasie najkrótszym. Przynosi ona ze sobą, obok co prawda ograniczonego tylko działania rozpryskowego, kolosalny nacisk powietrza, podobny do nacisku wytwarzanego

przez miny zrzućane z samolotu. Wskutek tej swej właściwości rakietka jest w stanie przewrócić i zniszczyć cele stojące swobodnie, jak np. ludzi, czołgi, działa i budynki. Dlatego też artyleria raketowa stanowi w walce ziemnej broń raczej odporną aniżeli zaczepną. Obronca bowiem jest w stanie okopać się wraz ze swoimi działami, a tym samym kryć się przed działaniem niszczącego nacisku powietrza chociażby w części, podczas gdy atakujący, chcąc w dalszym ciągu prowadzić swój atak, zmuszony jest narazić siebie oraz ciężką swą broń na działanie nacisku powietrza.

Artyleria raketowa jest bronią charakterystyczną dla swych krótkich, ale bardzo silnych uderzeń ognio- wych, a nie ognia stałego, broń strzelającą na przestrzeni, a nie do pewnych punktów. Te zadania pozostają dla armat, haubic i moździerzy, które uzupełniają raketę nie mogącej jednak zastąpić. Jednakże nikt nie jej waga z powodu lekkich rur blaszanych nadaje jej pewną stosunkowo łatwą ruchliwość, umożliwiając równocześnie stosowanie wielkich i największych kalibrów, a tym samym niesłychanych działan wskutek nacisku powietrza.

Żadną miarą nie zakończony jest dotąd jeszcze rozwój tej „nowej, a starej” broni. Wszystkie państwa wielkie z natężeniem pracują nad zagadnieniem wzmożenia działania ładunku burzącego zawartego w rakiecie, starają się zwiększyć odległość strzału do rozmiarów uchodzących dotąd jako fantastyczne, oraz ograniczyć do minimum czynność rozsiawiającą przez zupełnie nowe wy-

Sam z pracy rąk swych żyje i drugich nią wspiera. Z lask św. adzeonych wzięciużności noży owoc zbiera, Cieszy się kiedy widzi, że z pod jego ręki Niezgrabny kawał kłosa najczystszy sęki Nabitra piękna postać podług jego chęci. Cieszy się, że do wygod przyczynia się czeka.

On nowego przychodzi z swą kolebką czeka. W życiu mu swoją pracą towarzyszy wszędzie. Jego dłoń pracowita, jego to narzędzia te rozliczne nain sprzęty ukształca domowe. Czy po pracy na łożu mdia schylimy głowę, Czyli stopom ulżyemy na krześle wygodnym, Czy siadamy na ławie w cieniu drzewin chłodnym. W jego to wisi ramach bohater na ścianie Co bronil zagród swoich, polegi, walcząc za nie, Niedosyć że nam w życiu służyć nie przestaje, On nam jeszcze do grobu swoją pracę daje. Gdy nam już wszystko zniknie, żądza spełnione dumna, gdy wszystko utracimy; zostaje się trumna.

Ledwo ujrzy brzask dniowy, już do pracy staje, Prostym pokornym śpiewem Bógu hołd oddaje, Wznosi myśl do Niego, w ufności Go biaga. Dlatego Bóg mu sprzyja, w pracy dopomaga.

Pisał to Stanisław Jachowicz, najpopularniejszy nasz autor bajek dla dzieci; był on jednym z tych, którzy prawie już sto lat temu doceniali wartość i powagę pracy rzemieślnika. Rozumiał on ważność sprawy wychowania ucznia rzemieślniczego. Dla niego przygotowywał czytanki, w których (pod tytułem „Rozrywki dla młodzieży rzemieślniczej”) pomieszczał opowiadania i wierszowane utwory. Jeden z nich w skróceniu, przytoczyliśmy tutaj jako świadectwo dawno już w społeczeństwie polskim gruntowanej myśli o walorze rzemiosła i szacunku dla jego przedstawicieli.

Jeana z osobliwości artystycznych, a zarazem głównych atrakcyj kulturalnych Lwowa jest Panorama Racławicka na pl. Targów Wschodnich. Od początku swego istnienia po dzień dzisiejszy cieszy się ona nieprzerwaną popularnością i tłumną frekwencją publiczności, nie tylko miejscowej, ale także przyjezdnej z kraju i zagranicy. Dzieło to powstało równo przed pół wiekiem w czasie organizacji w naszym mieście jako stoliccy Galicji, Pierwszej Powszechnej Wystawy Krajowej, którą otwarto w r. 1894, w setną rocznicę powstania narodowego pod dowództwem Tadeusza Kościuszki, przeciw najazdowi Rosji. Treścią obrazu Panoramy jest zwycięska bitwa pod Racławicami stoczona przez Kościuszkę z wojskami rosyjskimi. Głównym momentem akcji jest słynny atak chłopackiego pułku kosynierów na armaty rosyjskie, co zadecydowało o zwycięstwie Kościuszki, którego czującą postać, na koniu, w białej czamarze krakowskiej, w otoczeniu sztabu — tuż za atakującą masą chłopstwa — jest plastyczną i ideową dominantą obrazu.

Inicjatorem Panoramy był popularny artysta Jan Styka, który pozyskał do współpracy wybitnego batalistę Wojciecha Kossaka. Obok tych dwóch głównych twórców, przy wykonaniu obrazu współpracowali: T. Axentowicz, T. Popiel, W. Tetmajer, Z. Rozwadowski i in. Jako specjalistę od skomplikowanej perspektywy panoramicznej pozyskano też do współpracy frankfurckiego malarza Ludwika Bollera, który, współpracując już w podobnych imprezach za granicą, znany był jako znawca techniki panoramicznej. Praca nad obrazem Panoramy łącznie z pawilonem, trwała półtora roku. Organizacja finansowa i doprowadzenie do skutku przedsięwzięcia było dziełem prywatnego konsorcjum z grona obywateli lwowskich, które w kilkanaście lat później odstąpiło Panoramę Gminie m. Lwowa w drodze sprzedaży.

Panorama Racławicka była jedną z czołowych atrakcyj Powszechnej Wystawy Krajowej i od razu zdobyła sobie rozgłos w całym kraju, a z biegiem lat zyskała siawę europejską jako jedno z najlepszych tego rodzaju dzieł w świecie. Podczas

ubiegłej wojny światowej obraz uległ znacznemu uszkodzeniu — Gmina jednak nie żałowała wydatków na kosztowną restaurację, a pracy tej dokonali lwowscy artyści pod kierunkiem Z. Rozwadowskiego i w kon-takcie z W. Kossakiem.

Obecnie — po przejściu przez Gminę m. Lwowa z dniem 1 lutego br. muzeów i zbiorów lwowskich — na skutek zarządzenia Stadthauptmanna Panoramy Racławicka, w pięćdziesiątą rocznicę swego powstania, zostaje udośćpniiona do zwiedzania także ogółowi miejscowej ludności.

Historia szpitalnictwa złoczowskiego

Szpitalnictwo złoczowskie historią swą sięga początku XVII w. W tym to czasie utworzono instytucję dla starców i kalek pod wezwaniem św. Łazarza, która długie lata cieszyła się opieką ówczesnych właścicieli Złoczowa. Pierwotnie przeznaczony był zakład dla 12, potem dla 18 nieszczęśliwych i bezdomnych starców i pozostawał pod dozorem każdorazowego proboszcza złoczowskiego, który mianował jego zarządcą osobnego kapłana. Obowiązany był do odprawiania mszy za duszę fundatora, Jakuba Sobieskiego, a uposażenie otrzymywał z zamku. Na utrzymanie starców zarząd dóbr wydawał corocznie ustaloną ilość produktów. Obowiązki starych pensjonarzy ograniczały się do odmawiania pewnych modlitw w oznaczone dni za duszę króla Jana.

Następnie zarząd gospodarczy domu starców przeszedł w ręce mieszczan mających do dyspozycji fundusze, które rozpożyżczali, a uzyskane tą drogą odsetki obracali na utrzymanie zakładu. Przed stu laty miasto kilkakrotnie podnosiło pretensje do funduszu szpitala ubogich, chcąc je przełać na fundusz szpitala dla chorych. Do tego jednak nie doszło. W roku 1858 ówczesny proboszcz re-

stauruje dom ubogich i zapisuje nań cały swój majątek. Jego następcy nie otaczają fundacji należytą opieką. Dochodzi do tego, że ubodzy w gmachu miejsca nie mają, gnieżdżą się po domach prywatnych, bo budynek zakładu starców wydzierżawiono wojskowości. Myśl założenia szpitala dla chorych kierowała w samym społeczeństwie lwowskim od r. 1832, kiedy to powstał zaczątek funduszu szpitalnego przez złożenie pewnej sumy zamiast życzeń noworocznych na ręce kierownika urzędu powiatowego.

Od r. 1847 istniał już w Złoczowie szpital dla chorych na kilę; przetrwał on do r. 1849. W cztery lata później, po pokonaniu wielu trudności, powstaje lecznica dla cywilnej ludności, która reskryptem Namiestnictwa 20. XI. 1857 r. uznana zostaje za ogólnopubliczną lecznicę, prowa'zoną jednakże przez przedsiębiorcę prywatnego. W latach od 1868—1872 szpital mieści się w zamku, wreszcie Wydział Krajowy kupuje dom obywatela Bielińskiego i tam, mimo sprzeciwu lekarza powiatowego, szpital umieszcza. Po wielkim pożarze Złoczowa w r. 1903 wzniesiono wspólny wzorowy gmach szpitalny do dziś istniejący.

U zbiegu ulicy Czarnieckiego i placu Bernardyńskiego mają się znajdować dwa tramwaje. Na tyczakowskiej je-dzie obadowały, z naprzeciwka prawie pusty, który z jakiegoś powodu wstrzymywał się na wymiarach.

„Antek! ta tutaj z tym powietrzem coś go nałapał na piacu Ciowym!” woła motorowy osemki.

Nasza dozorczyń miała kapitalne powiedzenia. „Wczoraj” — raportuje — „była zabawa na II piętrze... l'ani nie ma pojęcia jakie georgie tam wyprawiali!”

Innym razem chciała wyrazić się o kimś pochlebnie „...to bardzo sympatyczny ten pan”, — powiada — „on ma taką ujemną twarz”. Nota bene przymiotnik urobiony od czasownika „ujmować”.

Ulicą Kopernika jedzie tramwaj w górę Koło pałacu Bielskich przeszkoda.. fura sprzężona z nędznym konikiem wiezie węgiel — szkapina ambitna napina resztę swoich chudych ścięg-en i kości, ale na próżno — woźnica i pomocnik popychają z tyłu, także na nie! Motorowy daje praktyczną radę: „ta bracie, połóż konia na furę, popchaj fajno to będzie prędeziej!”

Na dawnej końcówce dwójki, na rondzie u początku ul. Dwernickiego stały dwie laweczki (jeszcze o opał nie było tak trudno). Odpoczywa motorowy i pije z blaszanej bańki śniadanie. Czteroletni Jaś pyta: „Wujciu, czy motorowy pije benzynę. żeby tramwaj mógł jechać?”

Do lwowskiej apteki przyszedł gość „Proszę o aspirynę” — „Czy zapakować Panu?” pyta farmaceutka. „A co?... bede ji katula!?” — odpowiada zniecierpliwiony tym re-torycznym pytaniem.

Wyobraźmy sobie, jak nasz obywatel katula swój krąček aspiryny Bayera popod most na Kleparów.

Bewu

Czy wiecie, że...

możliwym jest przeszczepianie głów owadów z jednego osobnika na drugi?

Próby te już dawno przeprowadził w Wiedeńskim Instytucie Biologicznym W. Finkler. Wyglądało to całkiem po prostu. Obcinał nożyczkami głowy kałużnicom, grzbietoplątkom, lub innym owadom i przykładał je osobnikom w obrębie tego samego gatunku. Krew sącząca się z rany służyła za kit, przyklepiający głowę do tułowia. W tydzień po operacji wytworzyła się nowa tkanka, rana zablizowała się, a po 2—3 tygodn-ach owad mógł już poruszać głową. Zachowywały się one normalnie i nie zauważono żadnych zmian w ich obęjściu i zwyczajach. Jeśli natomiast z samca przeszczepiono głowę na ciało samicy, ta zachowywała się, jak samiec i odwrotnie. To dowodzi-łoby, że wszelkimi czynnościami owadów kieruje ich mały mózdzek.

Wiosna i... mydło do golenia

Pliszę właśnie na niedzielę felieton o wiosnie:

„Znikły z ulic góry śniegu, na rynku pojawiły się srebrzyste bazie, lada dzień usłyszymy śpiew skowronka...” — wtem rozlega się dzwonek! Otwieram drzwi. Sąsiadka z naprzeciwka: Ja do pana, w sprawie kuponów. Czytał pan już pewnie w gazecie, że za pięć odcinków A6 wydaje się mydło do golenia? Proponuję panu spółkę. Was jest dwoje, nas troje, razem 5 kuponów, otrzymamy więc jedno mydło i podzielimy się. Zgodziłem się. Zamknąłem drzwi na klucz i zasuwę i siadam pisać dalej: „...lada dzień usłyszymy śpiew skowronka, ukażą się pierwsze wiosenne kwiaty, przelbnieśli, przylaszczki i fiołki...” Dzwonek!

Otwieram drzwi. Sąsiadka z pierwszego piętra: Chciałam panu zaproponować spółkę w kuponach na mydło. Was jest dwoje... nas troje, dostaniemy razem mydło do golenia — dokończyłem prędko. Tylko niestety umówiliśmy się już z panią X.

— Och, nie należy pan do praktycznych ludzi! Przecież tam jest dwóch mężczyzn, będziecie więc musieli po-

dzielić mydło na trzy części. Podczas, gdy u nas syn się jeszcze nie goli, zostajeście więc tylko pan i mój mąż.

— Hm... no tak, zobaczymy.. dobrze, dobrze — zgodziłem się prędko, widząc, że kochana sąsiadka ma zamiar się rozsiaść, by przekonywać mię lepiej Zamknąłem drzwi na zatrzask, klucz, łańcuch i zasuwę i piszę dalej:

„...przylaszczki, fiołki, drzewa zazieleniają się młodymi pączkami.. — dzwonek, psia krew!

Sąsiadka z drugiego piętra; Ja w sprawie kuponów...

— Tak, wiem, ale niestety ja się golię, moja żona się goli, mój mały synek się goli, pani się goli, pani mąż się goli... a drzewa zazieleniają się świeżymi pączkami — powtarzam sobie półgłosem, żeby nie zgubić myśli. Przerażona sąsiadka pożegnała się szybko. Zaczynam pisać na nowo: „Śnieg znika z ulic, niby piana mydłana po goleniu, lada dzień nadlecą śpiewające kupony i zakwitną po lasach pachnące mydłem fiołki... co ja właściwie piszę? Nie, już nie będzie z niedzielnego felietonu Wy-

baczcie!

Wnioski o surowce młynów pracujących na zamówienie i na zamianę

Wszelkie wnioski młynów pracujących na zamówienie i na zamianę o przydział żelaza, cementu, drzewa na reparacje, benzyny jakościowej, materiałów palnych i pędnych, smarów, gazy jedwabnej i materiałów włókienniczych należy obecnie kierować do właściwej Powiatowej Grupy Rzemiosła. Składanie bezpośrednio wniosków w Okręgowej Grupie Rzemiosła lub w Związku Cechów rzemiosła spożywczego przedłuża tylko załatwienie sprawy. Dlatego też powinno się tej drogi zaniechać.

Do wniosków o przydział surowców należy dołączyć opinię nadmi-strza cechu młynarzy. Pilną konieczność przydziału należy we wniosku przedstawić wyczerpująco. W każdym wypadku należy do wniosków dołączyć dowody zapotrzebowania

ciężarków żelaznych oraz otrzymanie w roku ubiegłym materiałów pędnych i smarów

Powiatowa Grupa Rzemiosła przekazuje wnioski, jakie do niej wpłynęły, do dalszego załatwienia właściwym urzędom. Do Wydziału Wyżywienia i Rolnictwa przy Starostwie Powiatowym, do powiatowego agronoma (Kreislandwirt), do powiatowego mistrza młynarskiego oraz do Okręgowego Związku Gospodarki Zbożem i Paszą należy wnosić podań o surowce.

Zakup gazy jedwabnej i technicznych materiałów włókienniczych można dokonać w specjalnych firmach rozdzielczych uznanych przez Urząd Gospodarowania materiałami włókienniczymi.

Ze wspomnień teatralnych

LWOWSKA OPERETKA

Drogi Czytelniku, żyjący od kilku lat pod znakiem Apokalipsy i Marsa, zejdź na chwilę w smugę wspomnień, gdzie w blaskach słońca elektrycznych zakwitły ongiś najpiękniejsze kwiaty uśmiechów...! Gdzie lekkie, czarujące melodie odświeżały Twój umysł i serce i owiewały Cię, jak subtelna przejrzysta mgła letniego poranku nad łąką, po której fruwały beztroskie, barwne motyle.

Ongiś nazywano ją podkasaną muza...! Kobieto współczesna! Możesz wzgardliwie wydząć przesadnie umalowane usta a propos tego „podkasania”!.. Stanowczo zdobyłaś rekord na tym polu skracając do minimum swoje wojenne szatki...! Lwowska operetka...! Komuż te dwa magiczne wyrazy nie nasuwają na myśl owych bezroskich sielsko-anielskich czasów — mimo Przyszyszewszczyzny — „Nagiej Duszy” — rozczochranych dekadentów — nastojowych piosenek „Momusa”, w rodzaju:

„Wiatr za szybami śmieje się...
Psia krew to życie takie złe!
Nie! Już nie będę więcej pić...
Jutro inaczej zacznę żyć...!”

Życie nie było takie złe, a pił, bo miał wrodzony pociąg do alkoholu...

Premiera operetki była wydarzeniem, nie tylko w muzycznym, ale i w towarzyskim życiu Lwowa! Sala teatralna w tym dniu zapiełniała się szczerze elegancką premierową publicznością.

Skrzyły się brylanty w łożach, powiewały rajery i rajskie pióra u kapeluszy! — Toalety strojnych pań olśniewały bogactwem i doborem materiałów. Tu i ówdzie, w pierwszych rzędach i łożach czernił się smoking.

Łoża „końskiego” kasyna obsadzona podwójnie — rojno tam bywało i gwarno — często za głośno... Panowie uzbrojeni prze-zornie w lornety mimo minimalnej odległości od sceny.

Za dyrekcji T. Pawłkowskiego operetka bynajmniej nie była traktowana po macoszu przez tego genialnego Wodza teatru, który wyznaczył jej swoje miejsce w przybytku sztuki, mając w zespole tak świetnych aktorów jak: Kasprowiczową, Kliszewską i obdarzoną pięknym głosem i urodą Tracikiewiczównę; z męskich sił świetny charakterystyczny aktor Kitszman (satyryk humorystyczny, autor popularnych „przygód Balsambauca”, drukowanych w Śmigusie”), A. Lelwicz subtelny, wytworny komik — W. Malawski, tenor o pięknym głosie, i dwie wschodzące gwiazdy — Helena Schupp i Helena Miłowska!

Jednak dopiero z chwilą objęcia teatru przez dyr. Hellera, tego nieporównanego kierownika kżejszej muzy, operetka lwowska za-jaśniała pełnym blaskiem i... pełną kasą!..

Dwie piękne Heleny (Schupp i Miłowska), te zjawiska tęczowe, czarowały urodą, głosem i temperamentem! Obok nich trzecia bogini o rysach kamei, pięknym głosie i werwie scenicznej to Felicja Brzeska — którym patronowała dostojna, choć skoczna i roztańczone — wiecznie młoda i niestrudzona, prawie do ostatka swoich dni, Amalia Kasprowiczowa, mająca za sobą przepiękną kartę zapisaną złotymi literami w dziejach lwowskiej sceny.

Któż z dawnych bywalców nie pamięta uroczej, figlarnej Karoliny Kliszewskiej i jej kupletów, często mocno frywolnych, chociaż na pozór tak niewinnych w swej treści, że nawet czujny i ostry olówek cenzora musiał kapitulować...! Zawieszenie głosu — pauzeczka — nieznanzy gest czy spojrzenie, wydobywały właściwą pointę jej miłym słowiczym głosem, okraszonym najpiękniejszym uśmiechem i owym nieuchwytnym wdziękiem, któremu wybacza się wszystko. Jej kuplet o „smyczku” śpiewany w pewnej operetce, stał się takim magnesem, któremu oprzeć się nie zdołał sam excellenceja marszałek hr. St. Badeni, wkraczając poważnie do swej łoży, specjalnie dla wysłuchania Kliszewskiej.

W męskim zespole zabłysnął na krótki czas A. Dobosz, tenor o rzadko spotykanej pięknej barwie głosu, zanim nie zdradził lwowskiej operetki dla warszawskiej opery.

Berło męskich i barytonowych walorów dzierzył przez długie lata ulubieniec, nie tylko pięknych pań i panienek, ale i całego Lwowa, zawsze w formie, i zawsze zwycięski — Fipek Kuligowski! W późniejszych czasach dzielił się powodzeniem z M. Tarzańskim.

Solnicki!.. To bożyszczce galerii, o wścikiym nieokielznanym temperamencie, którym byłby w stanie ożywić dwutygodniowe zwłoki — tyle w nim było ognia i życia!!

Ten świetny zespół dopełniał elegancki i szykowny Józef Zaremba i niezawodni w swoich epizodycznych rolach Schmidt, Kopyński i inni.

Z klasycznej rodziny operetek, które wy-magały dużej skali i siły głosu jak: Piękna Helena, Gasparone, Szytygar, Dzwony z Cornneville, Bettina, Nietoperz, Baron cygański i t. d. — poprzez Cnotliwą Zuzannę, Rozwódkę, Manewry jesiennie i t. d., aż do operetek ostatniej przedwojennej doby — narodził się dziwoląg zwany — „komedią muzyczną”, coś ni pies ni wydra...! w której aktorzy dramatyczni czują się nieswojo i nie na miejscu, nie mając najważniejszych a-tutów, t. j. odpowiedniego głosu i przygotowania muzyczno-wokalnego!

A wśród ciszy nocnej... niewidzialna przę-dza wspomnień wyczarowuje mi cichutką melodie na strunie stesknionej wyobraźni...

Leonia Rasińska,

OSTRZEŻENIE LOTNICZE:

3 sygnały w ciągu minuty.

ALARM:

sygnał 1-minutowy.

OSTRZEŻENIE PO ALARMIE:

3 sygnały w ciągu minuty.

Przydział nafty

Po dwumiesięcznej przerwie będą znów przydzielone roczne karty przydziału nafty dla gospodarstw domowych bez światła elektrycznego, lub bez gazu za pośrednictwem Zarządów Domów, które pobiorą karty w Urzędach dzielnicowych.

Każdomiesięczny przydział nafty można realizować w specjalnych sklepach naftowych.

W marcu wydawać się będzie 1/2 l. nafty na odcinek nr. 3.

Na P. K. Op. złożyli:

Z okazji Imienin p. Inżyniera Kazimierza Schnekerka pracownicy oddziału sieci i kontroli zł 685. — Zamiast kwiatów na grób śp. Emila Kruga zł 100 — Tytusowie B. i zł 50 — Siostra Paulina. — Z okazji Imienin p. Dyrektora K. Z. robotnicy fmy „Sitkogaz“ zł 110. — Dla uczczenia śp. Feliksa Żychowskiego 100 zł na biedne dzieci — Przyjaciół. Pracownicy fmy „Karpathenöl“, Hauptverwaltung Pl. Mariacki 8 za luty zł 1439. — H. J. z okazji Imienin K. S. — zł 200. — Zamiast kwiatów na trumnę śp. Siostry Reginaldy czwórka maturzystek z r. 1936 — zł 120. — Zamiast życzeń w Dniu Patrona Kazimierza Puchalskiego i Kazimierza Schindlera zł 100 — Sabina, Lidka, Danka. — N. N. zł 57. Z tytułu odnowienia znajomości Juliusz Brunelik zł 150. — Z okazji Imienin dr. inż. Kazimierza Kuźniara zł 200 — T. K.

NA POL. K. Op. LWÓW-MIASTO. złożyła w miesiącu lutym br. Delegatura w Bóbrce zł 500, w Dawidowie zł 900, w Komarnie zł 1.415, w Milczycach zł 1.085, w Rudkach zł 220, w Sądowej Wiszni zł 300, w Sokolnikach zł 185, w Szutowej zł 272 i w Żółtkwi zł 300, ludność polska w Wołkowie zł 350, w Mikłoszowicach zł 305, w Nagórzanach zł 690, w Maliczowicach zł 1.125, w Nawarii zł 1.638, w Wólce Hamuleckiej zł 380 i w Twierdzy zł 300, dzieci szkolne w Barszczowicach zł 74.90 i w Glinnej zł 160, gmina Sokolniki zł 1.350, Danuta Tyska z Obroszyna zł 30, Wacusz S. zł 20, goście pp. Lamboj Słobickich zł 900, razem z. 12.499.90.

Uwaga nadawcy paczek

Przy nadawaniu paczek pocztą lub koleją częstokroć używa się starego opakowania (skrzyń, pudełek i papieru). Postępowanie takie, podyktowane względami oszczędnościowymi, utrudnia pracę personelowi pocztowemu; nadawca bowiem zapomina częstokroć usunąć z opakowań stare adresy lub nalepki, a przez to szereg przesyłek ulega opóźnieniu w dostawie. Pracownicy bowiem w szybkim tempie personel ekspedycyjny nie może się zastanawiać, który adres jest ważny. Częstokroć napisy aktualne są słabo przyklejone na adresach starych, odklejają się i odpadają.

Wszyscy więc, którzy nadają przesyłki pocztą czy koleją, winni stare napisy i nalepki usunąć; w ten sposób zapobiegnie się opóźnieniom i oszczędzi pracy personelowi pocztowemu.

Znaleziono w tramwajach

w czasie od 21-go do 29-go ub. m.: walizkę, 2 teczki, 4 kalosze, metrykę, klucze, dowody osobiste oraz szereg innych przedmiotów; odebrać można w biurze ruchu. Wulecka 4, telefon 298-90 (wewn. 20).

DAJ GROSZ

NA POLSKI KOMITET POMOCY LWÓW - SOBIESKIEGO 15

„Tel“ nowy rodzaj benzyny

W ciągu miesiąca marca na całym terenie Generalnego Gubernatorstwa będzie wprowadzony nowy rodzaj materiału pędnego pod nazwą: benzyna dla motorów „Tel“. Benzyna ta zawiera niewielką domieszkę substancji znanej jako „Etyl Fluid“. W tej domieszce znajduje się związek ołowiu, dzięki czemu nowy ten materiał pędny może mieć zastosowanie tylko dla celów motoryzacyjnych, gdyż jak wiadomo, połączenia ołowiu są trujące. Wobec tego zwraca się uwagę na to, że przy obchodzeniu się z nowym materiałem pędym należy zastosować jak najdalej idącą ostrożność. Przede wszystkim więc należy uważać, ażeby tą cieczą nie oblać skałeczonych miejsc na skórze ludzkiej — może się to np. zdarzyć przy nabieraniu benzyny z tanku. Wielokrotnie oblanie tą benzyną nawet i zdrowej skóry może spowodować pewne niebezpieczeństwo. W żadnym zaś wypadku ni wolno tego używać do czyszczenia odzieży.

Wszystkie placówki, które sprzedają benzynę, będą rozdawały konsumentom przy sprzedaży nowej benzyny specjalne ulotki; ulotki te będą zwracały uwagę na niebezpieczeństwo grożące przy nieostrożnym obchodzeniu się z nowym płynem.

Słownik chemiczny niemiecko-polski

Wśród wydawnictw fachowych, które ukazały się w okresie wojny, kilka uwag trzeba poświęcić „Słownikowi chemicznemu niemiecko-polskiemu“. Autorem jego jest Wiktor Warzyceczek. Mała ta książeczka zawiera obfity materiał zebrany na 106 stronicach. Na materiał publikacji składają się nazwy połączeń chemicznych, czynniki, sprzęt itp., które pospolicie występują w rozrzuconych w najrozmaitszych książkach i czasopiśmiech z dziedziny chemii, a których nie można znaleźć w zwyczajnym słowniku polsko-niemieckim.

Słownik opracował zamilowany chemik-naukowiec. Stąd rękojmia, że wyrażenia naukowe przehumaczono w sposób właściwy i ścisły. Szczegółowość miejsca nie pozwoliła na pełne uwzględnienie bardzo obszernej terminologii nauki o koloidach w całości. Podobno koła fachowe noszą się z myślą wydania specjalnego słownika, który by szczegółowo wyczerpał dany problem. Słownik ukazał się nakładem księgarni Stefana Kamińskiego w Krakowie.

Gęstość zaludnienia dystryktu Galicja

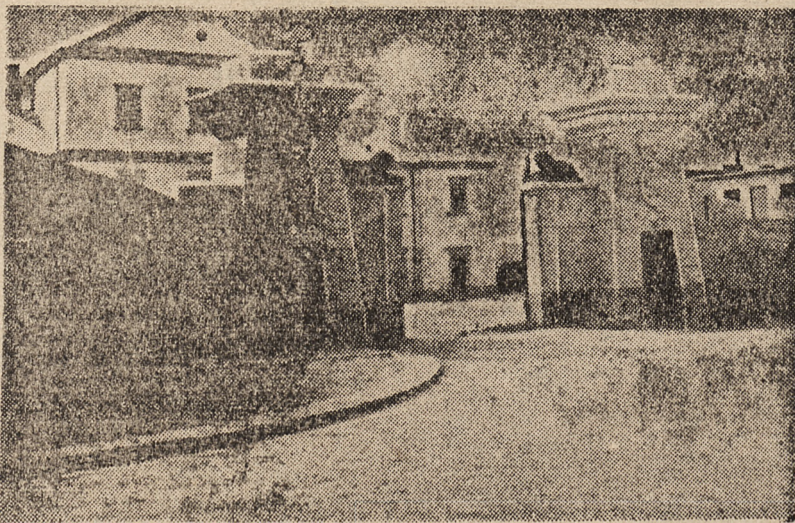
Przeciętnie 75-100 mieszkańców na 1 km. kw.

W Urzędzie Gospodarczego Planowania (Amt für Raumordnung) zestawiono mapę gęstości zaludnienia dystryktu Galicja, posługując się przy tym metodą tęczowej skali. Porządkowi barw od zielonej przez żółte i pomarańczowe do czerwonych tonów odpowiadają gęstości zaludnienia od 1 do 1000 mieszkańców na kilometr kwadratowy. Łatwo więc zrozumieć, że na takiej mapie czerwien wystąpi tam gdzie są większe miasta; największe więc jej natężenie we Lwowie — a zieloności będziemy szukali oczywiście w górach — ta najsilniejsza jest w huculskiej szeroko rozsianej gminie zbiorowej Hryniewa, gdzie przypada minimum gęstości zaludnienia: 10,3; poniżej 25 mają gromady Zielona, Tatarów, Żabie, to także wsie podkarpackie. Na stoku Gorgan i Bieszczad gęstość wzrasta do 50, a w Turczańskim gdzie wyleśnienie znaczne — do 75. Te wartości 50-75 mógłby ktoś uważać za typowe dla gór właśnie, lecz mamy je także na nizinach, na obszarach wię-

ZABYTKOWA BRAMA W TARNOPOLU

Zamek tarnopolski wybudowany po zachodniej stronie miasta na wzniesieniu opadającym stromo ku stawiskowi, mieścił w dolnych dwu kondygnacjach, zapewne najstarszych, kamienicę, a od strony dziedzińca był dwupiętrowy z rozplanowaniem mieszkalnym i zbrojowym.

Od miasta oddzielony był głębokim suchym rowem i podmurowanym wałem. Na narożnikach wznosi-

Brama zamkowa w Tarnopolu, zbudowana w kształt egipskich pylonów z pocz. XIX w. Fot. inż. B. W.

ły się murywane baszty opatrzone w strzelnice. Do zamku prowadził zwodzony most i murywana piętrowa brama. Był on kilkakrotnie pustoszony, a w r. 1675 wojska Ibrahima Paszy, z zemsty za niepowodzenia doznane pod Trembowlą, zamieniły go w gruz.

Z gruzów dźwignęli zamek Sobiescy, odbudowali i doprowadzili do pierwotnego stanu.

Z początkim XIX wieku Franciszek Korytowski przekształcił go na pałac i od strony południowej wybudował gmach zwany „nowym zamkiem“. Zniósł także obwarowania, a zamek otoczył zwykłym murem. — W miejsce dawnej obronnej bramy wjazdowej wybudował imponującą bramę kamienną w panującym wówczas stylu empire, o dwu egipskich pylonach, w których umieszczono furtki dla pieszych. Na pochyłych ścianach pylonów wykute w kamie-

niu herby Korytowskiego (Mora) i jego żony, z domu Żabińskiej (Ostojaj); nad nimi maskarony lwich głów, a na szczytach imponujące skrzydlate kule kamienne. Ujęcie samej bramy tworzą niższe dwa prostokątne mury z siedzącymi na nich kamiennymi lwami.

Brama ta robi silne wrażenie potęgą swojej skali, jest jakby zjawiskiem faty morgany, przeniesionym grą słońca podolskiego z dalekiej krainy faraonów.

Wszystkie te znaleziska, artystycznie wykonane i ozdobione, przeobrażają w przeważnej części przedmioty codziennego użytku, co świadczy o wysokim poczuciu piękna naszych odległych przaszczurów, którzy swe codzienne „szare“ życie otaczali przedmiotami o zdecydowanie pięknej formie.

Prócz naczyń spotykamy tutaj liczne gliniane rzeźby ludzi i zwierząt (wołów, owiec, świń).

Na Podolu, zwłaszcza w dorzeczu Dniestru, na terenie województwa tarnopolskiego i stanisławowskiego występują liczne okazy kultury ceramiki małowanej. Znaleziono bardzo wiele naczyń również w miejscach Warteby w Bilczu Złotym, które swymi rozmiarami wyróżniają się spośród innych tego rodzaju znalezisk u nas i za granicą. Zabytki te można oglądać w Muzeum Archeologii Prehistorycznej w Krakowie.

Specjalne miejsce należy przyznać okazom ceramiki małowanej z Horodnicy nad Dniestrem, które pod względem barwnego zdobnictwa są tak oryginalne, że nie można ich zaliczyć — na razie — do żadnych z grup ceramiki prehistorycznej tego rodzaju.

Wszystkie te znaleziska, artystycznie wykonane i ozdobione, przeobrażają w przeważnej części przedmioty codziennego użytku, co świadczy o wysokim poczuciu piękna naszych odległych przaszczurów, którzy swe codzienne „szare“ życie otaczali przedmiotami o zdecydowanie pięknej formie.

„FUJARA Z MOŚCISK“...

Epitet ten, niezbyt pochlebny, był szeroko znany i stosowany na naszych ziemiach. Historia „Fujary z Mościsk“ sięga dawnego czasu, bo sięga XIV wieku. Otóż pewnego razu monarcha ówczesnie panujący jadąc do Sądowej Wiszni, został w Mościskach powitany przez wiejską muzykę. Między grajkami wyróżnił się pewien młodzieniec, grający na bardzo wiekłej przez się zrobionej fujarze. Spodobał się królowi ten pokazywany instrument tak, że zakupił go dla swego dworu. W Krakowie fujara z Mościsk wywarła u wszystkich wielkie zaciekawienie, i w krótkim czasie dzięki swej niesłychanej wielkości dała początek przelisku, które stosowano względem osób niezdarnych, niezręcznych.

Przy tej okazji wspomnieć wypada i o samych Mościskach.

Miasto to, położone nad rzeką Sieczą w Ziemi Przemyskiej, zostało zatwierdzone w swych miejskich prawach w roku 1404. Nazwa jego miała się zrodzić — tak powiadają — ze słów „Mości królu“, kierowanych tu często do monarchy, który tu często przebywał na polowaniu. Z czasem w Mościskach został zbudowany zamek, a samo miasto podniesione do starostwa niegrodowego.

Mościska są kolebką wielu zasłużonych, między innymi dwóch kapłanów z zakonu dominikanów. Był to Mościcki Melchior, wielki kaznodzieja, oraz Mościcki Mikołaj, sławny teolog, obaj żyjący w w. XVI. Miasto Mościska w ostatnich latach przed wojną miało wcale dobrze rozwinięty przemysł ceramiczny, wyrabiano tu cegłę budowlaną, dachówkę i różne cementowe artykuły do użytku gospodarczego. Przemiałem handlu było bydło i produkty rolnicze.

W Mościskach są dwa piękne kościoły, parafialny (gotyk z w. XV) i klasztorny zakonu redemptorystów. Ludności tu zamieszkiwało przed wojną ponad 5 tysięcy, z czego około 4 tysięcy ludności polskiej. W pobliskiej okolicy Mościsk jest bardzo miła miejscowość letniskowa Lipniki z przyległą Doboszwką. (podał St. Dz.)

PRACERAMIKA PODOLSKA

Jeżeli ktokolwiek zabłądzi na jarmark w małym miasteczku podolskim — prawie z reguły zatrzyma się wśród ludowej ceramiki, stojącej w długich szeregach na spiekłej na proch ziemi ruchliwego targowiska. Zobaczy tam wtedy różnokształtne, pękate i smukłe naczynia z wypalanej gliny, różniące się między sobą kształtem, formą, ornamentem i przeznaczeniem użytkowym.

Oglądając różne ciekawsze okazy, uzna je za piękne, pomysłowe, niektóre nawet kupi (do domu na kwiaty), lecz rzadko kiedy, a właściwie (bądźmy szczerzy) nigdy, nie pomyśli o długiej, tysiąclecia trwającej, drodze rozwoju tej sztuki lepienia glinianych garnków i ozdabiania ich ornamentem lub malowidłem.

Specjalnością odprawieczną naszych ziem południowo-wschodnich, a więc przede wszystkim Podola, była ceramika malowana, która pozostawiła po sobie imponujące ślady w postaci najrozmaitszych naczyń i wyrobów z wypalanej gliny.

Ceramika na tych ziemiach rozwijała się już przed 3000 lat, czyli w tzw. okresie eneolitycznej kultury. Naczynia z tego okresu wzbudzają podziw swą wielkością, kształtem i symetrią, mimo iż w czasach owych krzączek garncarski nie był jeszcze znany.

Przeważną część naczyń pokrywa barwny ornament, złożony z kombinacji linii, pasów, spiral, tarcz, szachownic, ślimacznice połączone z kompozycją motywów roślinnych lub zwierzęcych.

Przy barwieniu wyrobów ceramicznych używano dwu, a najczęściej trzech kolorów, uwzględniając przy tym tonację i gradację, nieraz tego samego koloru, np. kolor czerwony z dwu odcieniami koloru brązowego. Ornamentyka i jej wykonanie odznaczają się silnym indywidualizmem i niezależnością artystycznych

Z nowych wydawnictw

Przepisy o ruchu drogowym

Na półkach księgarskich ukazała się ostatnio niewielka książeczka (73 stron) pod tytułem: „Przepisy o zachowaniu się w ruchu drogowym dla kierowców pojazdów mechanicznych“, opracowana na podstawie najnowszych rozporządzeń władz w Gen. Gub. przez dypl. inż. Romana Gawała. Wartości wspomnianej książeczki dowodzi wydanie trzecie, które jest przejrzane i uzupełnione.

Przedmiot zagadnienia autor ujął w pięciu zasadniczych działach: I — prawo jazdy; II — przepisy o zachowaniu się w ruchu drogowym; III — postanowienia ogólne; IV —

znaki i urządzenia komunikacyjne; V — zestawienie znaków. Każdy z działów zaopatrzone jest w przejrzyste ilustracje ułatwiające zrozumienie odnośnych przepisów. Na końcu książeczki znajduje się tablica ze wszystkimi znakami oraz wyjaśnieniami do nich. Wszystkie znaki są kolorowe, i tak plastycznie przedstawione, że uczący się nie będzie miał dużo trudności w nauczaniu się ich na pamięć

Książeczka ukazała się nakładem księgarni „Nauka i sztuka“ w Krakowie.

Uporządkowanie gospodarki browarnianej

W ciągu czterech lat istnienia Generalnego Gubernatorstwa gospodarka browarów uległa radykalnej zmianie. Wszystkie browary podporządkowano Głównemu Związkowi Gospodarki Browarnianej w Krakowie oraz Zarządowi Galicyjskich Browarów Państwowych we Lwowie. Browary Gen. Gub. są przeważnie przedsiębiorstwami małymi. — Browarów średnich jest kilka. Tylko trzy browary przekraczają dziś roczną produkcję w ilości 200.000 hl piwa. Są

to browary duże t. zw. eksportowe. Zdolność produkcyjna browarów wielkich przeciętnie wykorzystana jest w 65%. Pozostałe 35% to rezerwa dla ewentualnych większych wymagań.

Import piwa do Gen. Gub. ma miejsce obecnie tylko z trzech dawniej do Polski należących browarów pogranicznych, a mianowicie z Żywca, Cieszyna i z Karwiny. Te trzy browary są z Gen. Gub. pod względem gospodarczym ściśle związane.

